

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

LiV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausuntopyyntö 9.4.2020

HE 34/2020 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskusten tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikkatehtävien ja henkilöstön siirrosta Intelligent Traffic Management Finland Oy:lle

Liikenne- ja viestintävaliokunta on kuullut kirjallisesti asiantuntijoita koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskusten tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikkatehtävien ja henkilöstön siirrosta Intelligent Traffic Management Finland Oy:lle.

Asiantuntijalausunnot on saatu valtiovarainministeriöltä, oikeusministeriöltä, Väylävirastolta, Kaakkois- Suomen ELY-keskukselta, Intelligent Traffic Management Finland Oy:ltä, Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry:ltä ja Ammattiliitto Pro ry:ltä. Liikenne- ja viestintäministeriö esittää seuraavassa huomionsa näistä esitetyistä lausunnoista.

Valvonta ja osaamista koskevat vaatimukset

Oikeusministeriö totesi lausunnossaan, että ehdotetusta sääntelystä tulisi selkeästi käydä ilmi, miten viranomaisen valvonta siirrettävien tehtävien osalta on järjestetty. Oikeusministeriö katsoi myös, että mikäli siirrettäviä tehtäviä koskevat vaatimukset ilmenevät liikenteen palveluista annetusta laista (320/2017), niin viittaus tähän lakiin ja sen pykäliin tulisi lisätä nyt ehdotettavaan sääntelyyn.

Liikenne- ja viestintäministeriön kanta:

Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, ettei erillistä viittausta liikenteen palveluista annettuun lakiin tarvita, sillä siirrettäviä tehtäviä koskevien vaatimusten ja valvovaa viranomaista koskevien säännösten soveltamisalan mukaan kyseisiä säännöksiä tullaan soveltamaan myös tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikka tehtäviin jos ne siirtyvät Intelligent Traffic Management Finland Oy:n vastuulle. Erillistä viittausta ei myöskään tarvita, jotta voidaan välttyä päällekkäiseltä sääntelyltä. Ministeriö yhtyy kuitenkin oikeusministeriön näkemykseen siitä, että

muutostilanteessa tulee huolehtia siitä, ettei hallintotehtävän siirtäminen vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa eikä muita hyvän hallinnon vaatimuksia.

Liikenteen palveluista annettu laki sääntelee yhtiön velvoitteista sekä virastojen valvontavastuista.

Lain 138 §:n 4 momentin mukaan tieliikenteen ohjaus- ja hallintapalvelun tarjoajan on varmistettava, että sen palveluksessa olevalla henkilöstöllä on tehtävään tarvittava osaaminen ja että se pystyy tieliikenteen turvalliseen ja tehokkaaseen ohjaamiseen. Tämä vaatimus koskee lähtökohtaisesti palveluntarjoajan koko henkilöstöä, jolloin kyseinen edellytys koskisi myös tieliikenteenohjauksen ja –hallinnan telematiikkatehtäviä niiden siirtyessä Intelligent Traffic Management Finland Oy:n vastuulle.

Myös eri viranomaisten vastuusta on säädetty selkeästi liikenteen palveluista annetussa laissa. Lain 136 §:n mukaan Väylävirasto vastaa tienpitäjänä hallinnoimansa maantieverkon liikenteen ohjaus- ja hallintapalvelun järjestämisestä maantieverkolla harjoitettavan liikennöinnin edellyttämällä tavalla ja huolehtii liikenteen ohjaus- ja hallintapalvelujen laadusta ja tasapuolisuudesta. Käytännössä virasto toteuttaa vastuunsa siten, että se ostaa kyseisen palvelun toimeksiantosopimuksella Traffic Management Finland Oy:ltä, joka on valtion liikenteenohjauskonsernin emoyhtiö. Palvelun tuottaa konsernin tytäryhtiö ITM Finland Oy, jonka tehtävänä on liikenteen palveluista annetun lain 137 §:n mukaan muun muassa ylläpitää liikenneväylien liikennetilanteen seuranta (liikenteen tilannekuva) sekä onnettomuuksien, vaaratilanteiden ja liikenteen sujuvuuteen vaikuttavien tilanteiden ilmoitus- ja tiedotuspalvelua.

Liikenteen palveluista annetun lain 178 §:n mukaan Liikenne- ja viestintävirasto valvoo kyseisen lain sekä sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja päätösten noudattamista, jollei laissa muuta säädetä. Käytännössä Liikenne- ja viestintävirastolle kuuluvat siis ne lakiin liittyvät valvontatehtävät, joita ei ole nimenomaisesti osoitettu toiselle viranomaiselle. Liikenne- ja viestintävirasto toimisi siis jatkossa niin sanottuna valvontaviranomaisena tieliikenteenohjauksen- ja hallinnantelematiikan osalta kun taas Väyläviraston vastuulla olisi kyseisen palvelun hankkiminen tieliikenteenohjaus- ja hallintapalveluntarjoajalta.

Virkavastuu

Oikeusministeriö totesi lausunnossaan, että siirrettäväksi ehdotetut tehtävät näyttäisivät pitkälti jäävän kokonaan virkavastuusääntelyn ulkopuolelle.

Liikenne- ja viestintäministeriön kanta:

Ministeriö haluaa korjata tämän väärinkäsityksen ja toteaa, että tieliikenteenohjauksen ja –hallinnan telematiikkatehtäviä suorittaviin henkilöihin sovelletaan liikenteen palveluista annetun lain 138 §:ssä säädettyä rikosoikeudellista virkavastuuta.

Lain 138 §:n mukaan tieliikenteen ohjaus- ja hallintapalvelun tarjoajan palveluksessa olevaan tieliikenteen ohjaajaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan lain 137 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Liikenteen palveluista annetun lain 137 §:n mukaan tieliikenteen ohjaus- ja hallintapalvelun tarjoajan tehtävänä on ylläpitää liikenneväylien liikennetilanteen seuranta sekä onnettomuuksien, vaaratilanteiden ja liikenteen sujuvuuteen vaikuttavien tilanteiden ilmoitus- ja tiedotuspalvelua. Lisäksi tieliikenteen ohjaus- ja hallintapalvelun tarjoaja antaa liikenteeseen liittyviä sää- ja olosuhdetietoja sekä tietoja liikenteen sujuvuudesta ja vilkkaudesta, tienpitoa ja liikennettä palvelevien laitteiden kunnosta ja käytettävyydestä, muista liikenneturvallisuuteen ja liikenteen sujuvuuteen vaikuttavista seikoista sekä muista liikennevälineen turvalliseen kuljettamiseen, ohjaamiseen tai hallintaan liittyvistä seikoista.

Kuten hallituksen esityksessä HE 34/2020 vp. on todettu, siirrettäväksi ehdotetut tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikkatehtävät liittyvät olennaisesti tieliikenteen ohjaus- ja hallintapalveluiden liiketoimintakokonaisuuteen, sillä tieliikenteen ohjaus- ja hallintapalveluiden tarjoaja saa tehtävänsä toteuttamiseksi tarvitsevansa datan juuri telematiikkainfrastruktuurin avulla. Näin ollen kyseiset telematiikkatehtävät ovat osa 137 §:ssä säädettyjä tehtäviä ja niitä hoitaviin henkilöihin sovelletaan 138 §:ssä säädettyä rikosoikeudellista vastuuta heidän suorittaessaan 137 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä.

Liikenne- ja viestintäministeriö haluaa myös nostaa esiin, että uuden tieliikennelain (729/2018) 65 §:ssä säädetty *liikenteen ohjaaja* ei ole sama asia kuin liikenteen palveluista annetussa laissa tarkoitettu *tieliikenteen ohjaus- ja hallintapalvelun tarjoajan palveluksessa oleva tieliikenteen ohjaaja*. Tieliikennelaissa oleva sääntely koskee lähtökohtaisesti poliisin ja pelastusviranomaisten suorittamaa liikenteenohjausta, joka ei ole sama asia kuin liikenteen palveluista annetussa laissa tarkoitettu tieliikenteenohjaus- ja hallinta. Tieliikenteen ohjaus- ja hallintapalvelun tarjoajan palveluksessa olevan tieliikenteen ohjaajan tehtävistä ja vastuista säädetään ainoastaan liikenteen palveluista annetussa laissa. Tieliikennelaissa olevat kyseiset säädökset eivät siis kosketa nyt käsillä olevaa asiakokonaisuutta.

Muuta lausunnoissa esille noussutta

Juko ry kiinnitti huomiota lausunnossaan, että siirtyviä henkilöitä on vain 5, mutta siirtyväksi ehdotettu henkilötyömäärä ja rahoitus on kuitenkin 7 htv:tä.

Liikenne- ja viestintäministeriön kanta:

Poikkeama henkilömäärästä johtuu siitä, että telematiikkahenkilöstöä on ollut töissä Kaakkois-Suomen ELY-keskuksessa seitsemän (7) henkilöä ja 7 HTV-määrä oli jo yhtiöittämisen yhteydessä se henkilömäärä, joka katsottiin siirtyväksi yhtiöön. Koska muutoksen täytäntöönpano on

viivästynyt, osa henkilöistä on siirtynyt toisiin tehtäviin, minkä vuoksi kyseisten henkilöiden työpanos on jouduttu jakamaan yhtiössä olemassa olevien työntekijöiden kesken. Seitsemän htv:n siirto mahdollistaa sen, että yhtiö voi jatkossa palkata uutta henkilöstöä puuttuvien henkilöiden tilalle.

Emmi Nykänen
Ylitarkastaja